

Podzimní svátky Jiřího Žáčka a Josefa Velčovského

Velký český básník Jiří Žáček se narodil 6. listopadu 1945 v Chomutově. V uplynulých dnech byl na různých místech Česka srdečně vítán svými čtenáři. Byl hostem mnoha knihoven, poetických kaváren a vináren.

„Jak se tak dívám do diáře, kolem mé osmdesátky toho bylo moc: V Praze v galerii La Femme při vernisáži Josefa Velčovského jsme pokřtili společnou knihu Básně a nebásně, kterou vydalo nakladatelství Šulc & Švarc. V Trmalově vile jsme si to s Josefem zopakovali. V Plzni jsem absolvoval hudební soaré plné písniček složených na mé básničky pro děti. Také na knižním veletrhu v Brně jsem měl autogramiádu a poté jsem v Café Práh asistoval na koncertu Slávka Janouška, který zpíval řadu nových písní na mé texty - vyšly na CD Prožij sto životů. V turnovské knihovně jsme si to se Slávkem zopakovali. V Praze jsem měl tiskovku k březnovému koncertu v Kongresovém centru. V historické tramvaji se sešli autoři nakladatelství Šulc & Švarc, aby cestovali ze Střešovic na Karlák, a tam jsme se v hospodě družili a pili na zdraví,“ shrnuje básník.

Sbírku Básně a nebásně ilustroval akademický malíř Josef Velčovský. Rovněž on v téměř shodnou dobu oslavil vlastní 80. narozeniny, na svět přišel ve Václavovicích u Ostravy, dnes okres Frýdek-Místek, 7. října 1945.

Nakladatelství Šulc & Švarc

Jiří Žáček dokázal ve své tvorbě zkřížit lyriku a humor, a díky tomu patří k nejčtenějším českým spisovatelům. Proslavil se svými knihami pro děti a je nejznámějším současným českým básníkem. Na svém kontě má rovněž úspěšný slabikář pro prvňáčky a dětskou Encyklopedii pro žáčky.

Získal řadu nakladatelských cen, mezi nimi

čtyři Zlaté stuhý za nejlepší dětskou knížku.

Je také autorem mnoha aforismů, které svým humorem, ironií, nadsázkou a básnickou fantazií jsou vlastně neopakovatelné.

Jiří Žáček je především básník a tak je vnímán i v 21. století. V posledních letech vydal čtyři básnické sbírky s ilustracemi Josefa Velčovského, které ukazují k novým obzorům české poezie.

Chce-li člověk něco říct k dnešnímu světu, zůstane rozpolcený. Polovina lidí v něm nachází beznaděj a druhá polovina ho velebí do nebes, jako by všechno, co bylo předtím, nestálo za zlamanou řešli. A jako už mnohokrát hledá Jiří Žáček své východisko v mateřštině, v ryzi češtině, která zpívá sama.

Je to stejně jako ve známém Žáčkově aforismu:

***Ber život jako pírkó v tom povětrném světě,
ber život jako pírkó a vichr odváne tě.
Ber život jako balvan v tom božském nedohlednu,
ber život jako balvan - a potopí tě ke dnu.***

Jiřího Žáčka z této pustiny marnosti vysvobozují jeho tři nové básnické sbírky a láska - vždy znovu-zrozená, pozemská a milující básníka.

Je až neuvěřitelné, jak se verše v knize Básně a nebásně shodují s barevnými ilustracemi Josefa Velčovského. V knize je jich celá galerie, vytvářejí prostor, ve kterém se Žáčkovy básně bezpečně pohybují jakoby ve vesmíru. Rozum a cit v nich obsahují rovnováhy, i když žádnou chvíli nejde vrátit zpátky. Nevrátí se láska, radost nebo sláva a nelze pozdržet ani pocit štěstí, ale můžeme se také bránit návratu tragédie, zloby a bezbřehého smutku, když budeme dny, které ještě přijdou, brát jako svátky. A na to je potřeba brát kuráž a osvobodit se.

Přátelství dvou básníků

Kamarádem Jiřího Žáčka, nejen literárním, byl Karel Sýs. Najdeme o tom nejen důkaz. Například
Pokračování na str. 3.

Český krtek v CIA

- SLABO NAPÍSANÝ SILNÝ PRÍBEH

PAVOL JANÍK

Na knižnom trhu sa pred časom objavila publikácia s názvom Český krtek v CIA a s podtitulom Cesta Karla Köchera z StB přes americké tajné služby do Prognostického ústavu (Praha 2015), ktorej autorom je novinár Vladimír Ševela.

Treba hneď úvodom konštatovať, že väčšina podstatných informácií, týkajúcich sa zvolenej témy, je súčasťou diela amerického žurnalistu Ronalda Kesslera Spy Vs. Spy: The Shocking True Story of the FBI's Secret War against Soviet Agents in America (New York 1988), teda Špión proti špiónovi: Šokujúci pravdivý príbeh tajnej vojny FBI proti sovietskym agentom v Amerike.

Z hľadiska úplnosti sa žiada poznamenať, že autor sa zachoval seriózne, keď spomínanú knihu uviedol v rámci prameňov popri viacerých ďalších zdrojoch, medzi ktorými – napríklad – nechýbajú aj exkluzívne rozhovory Aloja Lorenca a Pavla Janíka Dešifrovaný svet (Banská Bystrica 2000), ale chýba titul z oblasti literatúry faktu Gabriely Holčíkovej a Pavla Janíka Špión z Bratislavy (Bratislava 2006), čo je spracovanie dostupných zverejnených reálií o nevšednom osude a životnom štýle výnimočného človeka, bratislavského rodáka Karla Köchera.

Vladimír Ševela

sa ako redaktor Echo24.cz

predstavil stručným profilom: „Po maturitě učil ve zvláštní škole ve Mšeně u Mělníka. Poté vystudoval češtinu a němčinu na pražské filozofické fakultě, pracoval jako jazykový redaktor v Lidových novinách, pobyl rok v New Yorku, odkud posílal články do různých českých novin a po návratu se začal živit jako novinář na plný úvazek. Prošel redakcemi Mladé fronty Dnes, Lidových novin, Respektu a Týdne.“

Citovaný faktografický prehľad sa v zásade zhoduje s poznámkou na záložke publikácie, ktorá navyše obsahuje informácie (popri roku a mieste narodenia – 1965, Pardubice, či lokalizácii navštevovaného gymnázia – Mladá Boleslav): „Nyní píše pro Týdeník Echo a server Echo 24. V roce 1998 vydal knihu rozhovorů s taxikářkou a spisovatelkou Ivou Pekárkovou Můj život patří mně.“

Profesijnému zázemiu autora nevenujem pozornosť samoučelne, lebo chcem nechať na úvahe čitateľa, aby si sám domyslel pocitové, vzťahové a zážitkové východiská človeka, ktorý prezentuje osobnosť študenta anglického i francúzskeho gymnázia v Prahe, dvoch uznávaných vysokých škôl v Československu (Matematicko-fyzikálnej fakulty Karlovej univerzity a Filmovej fakulty Akadémie múzických umení) i postgraduálneho (doktorandského) štúdia na jednej z najprestížnejších univerzít sveta – americkej Columbia University.

Kudrna jako český McCarthy

MAREK ŘEZANKA

Kam může zajít ideologický fanatismus, názorně předvedl ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů Ladislav Kudrna. Nelíbí se mu, že by jedna ze stanic nové trasy metra D měla nést jméno výrazné osobnosti československé literatury.

„Pokud novou linku pojmenujeme po komunistickém agitátorovi, vysíláme mladé generaci chybný signál,“ tvrdí Kudrna. Otázkou je, zda demokratická společnost má mladé generaci vysílat jakékoli signály. Neměla by ji spíše vést ke vzdělávání a schopnosti diskutovat? Kudrna by byl zjevně nejraději, aby mladá generace neznala nic z toho, co on pokládá za politicky škodlivé. To potvrzuje následující otázku.

„Chceme, aby se naše děti ptaly svých rodičů, učitelů, kdo to byl ten Olbracht? To byl ten, co napsal agitační pamflet Anna proletářka?“

Stále chci doufat, že se žáci nebudou muset na Ivana Olbrachta, tedy Kamila Albrechta Zemana, svých vyučujících ptát, ale že se o něm v hodinách češtiny a literatury budou učit. Stejně jako o Vítězslavu Nezvalovi, Stanislavu Kostkovi Neumannovi, Egonu Erwinu Kischovi či Janu Drdovi.

Ivan Olbracht nebyl pouze spisovatel. Jedná se o význačného novináře, překladatele německých děl a v neposlední řadě bojovníka proti nacismu a fašismu.

Na Podkarpatské Rusi založil Komitét pro záchranu pracujících lidu Podkarpatské Rusi, do kterého se přihlásilo mnoho osobností kulturního světa (např. František Xaver Šalda, Vítězslav Nezval a další).

Ku Köcherovým profesorom

patril Zbigniew Brzezinski

(1928–2017), ktorý bol desaťročia mimoriadne vplyvnou postavou zákulisia americkej zahraničnej politiky s dôrazom na otázky národnej bezpečnosti. Karla Köchera, dokonale ovládajúceho angličtinu, francúzštinu, ruštinu, češtinu i najnovšie poznatky zo sféry vedeckého a technického vývoja, vzhľadom na jeho intelektuálne schopnosti a rozsiahle vedomosti zaradili do prekladateľského a analytického oddelenia CIA, kde pracoval s najcitlivejšími spravodajskými materiálmi, ktoré – čoby agent ŠtB a KGB – poskytoval Československu a Sovietskemu zväzu.

Skôr ako sa dostanem k celkovému hodnoteniu textu, uvediem aspoň niekoľko eklatantných príkladov zásadných nezrovnalostí a štylistických i pravopisných chýb.

„Tipér“ by sa azda dal akceptovať ako nespisovné označenie osoby, ktorá tipuje športové výsledky, ale v špionážnej terminológii sa používa pojem typár (po česky typář, po anglicky spotter, čiže vyhľadávač). Jeho úlohou je typovať, teda vyberať vhodný typ ľudí, ktorí by mohli mať význam pre tajnú službu.

Autor síce absolvoval nemčinu, ale rozvedku Spolkovej republiky Nemecko nazýva trojslovným pomenovaním Bundes Nachrichten Dienst, čo sa však korektne píše jedným slovom Bundesnachrichtendienst (Spolková spravodajská služba).

V súvislosti s FAMU je legendárny český filmový teoretik A. M. Brousil na jednom mieste raz vtedajší rektor a vzápätí dekan. Tak si dešifrujme svetoznámu skratku ako Filmová a televíznu fakultu Akadémie múzických umení. Vari netreba osobitne pripomínať, že rektor riadi celú vysokoškolskú (univerzitnú) inštitúciu a dekaní vedú jej jednotlivé fakulty.

K stereotypom, s ktorými sa možno bežne stretnúť vo viacerých publikovaných prácach, patrí nenáležité odlišovanie ŠtB a rozviedky. V skutočnosti sa Zbor národnej bezpečnosti – ZNB (po česky SNB) delil na dve základné organizačné časti – Štátnu bezpečnosť a Verejnú bezpečnosť (VB). Rozviedka (ofenzívna spravodajská zložka) predstavovala I. správu ZNB alebo MV (ministerstva vnútra), neskôr – po federalizácii Československa – od 1. 1. 1969 FMV (federálneho ministerstva vnútra). Celkom iste nešlo o formáciu v rámci Verejnej bezpečnosti, ale o najdôležitejšiu a najutajovanejšiu štruktúru v zostave ŠtB.

Z hľadiska štylistických nedostatkov

je názornou ukážkou súvetie,

v ktorom sa (v spojitosti s Josefom Pardametzom, žijúcim v Rakúsku) zbytočne dva razy vyskytuje ten istý dom: „...v jeho autě odjeli do jeho domu, do vesnice Sankt Valen-

tin v Dolním Rakousku, kde měl Pardametz dům.“ To nie je jediný klenot v knihe, ktorá má takmer 400 strán.

Recenzent nikdy nemôže nikomu dodatočne radiť, ale keby sa autor knihy Český krtek v CIA väčšmi sústredil na kľúčové fakty, určite by to bolo produktívnejšie, ako nešťastné pokusy beletrizovať, psychologizovať, moralizovať, ideologizovať, politizovať a najmä rozmazávať klebety, dohady i vyslovené zlomyseľnosti. Výsledkom je rozsiahla, uvravená publikácia, ktorá neprevyšuje v súčasnosti zvyčajnú úroveň kvalitatívne poklesnutej, dobovo poplatnej a vecne nespoľahlivej žurnalistiky.

KEMÉNY ZSÓFI

PRÁGA / PRAHA

Mohla jsem se narodit i v Praze, ale nenarodila jsem se tam. Radši teď budu konkrétnější. V Praze na dlouhých náměstích parkují navěky auta, co nejsou ničí. Pořád je poledne a často zima. V Praze jsou labutě cítit po cukru a brodí se historickým blátem po kolena. Máma tam strávila rok a půl, seznámili se tam s otcem. Teda oni už se znali, jeli tam spolu. A spolu se vrátili; všichni děláme chyby, ale i z chyb se můžou rodit chyby, někdy, a nadělat tolik chyb, to už prostě není možný. Když moji mámu rozpláče báseň, je to báseň o plynutí času nebo o ní samotné. Nenarodila jsem se v Praze, ale co se výsledku týče, je to vlastně nepodstatné.

Autorka se narodila v Budapešti (1994)
Překlad Robert Svoboda,
prvně publikováno v časopise A2

PŘEČETLI JSME PŘES RAMENO

Pomůže nám tento svátek?

V roce 1989 na Národní třídě začala svoboda a vydržela zhruba dvacet let... A na stejném místě byla zahájena její demontáž. Samozřejmě ve jménu evropských hodnot.

Jak to bude vypadat dnes na Národní třídě? Stejně jako když hokejový klub Rytíři Kladno kádřoval brankáře Hudáčka. Národní třída už dávno není národní. Je rozdělující. Liberální demokracie si nepřeje, aby nakonec všichni přišli, všichni se stali liberály a zamilovali si evropské hodnoty. Liberální demokracii to chtějí rozdělit na ty, kteří jsou hodni a kteří nejsou hodni. Nemají radost z toho, že se k jejich hodnotám chce přihlásit Andrej Babiš. Nemají radost z toho, že tento svátek považují za svůj i konzervativci.

Může vyhrát idea, která od svého začátku vyhání lidi ze společného stáda se zběsilostí, jaká tu byla naposled možná za husitské revoluce? Můžeme jako národ obstát, když jsme rozdělení? Můžeme někam dojít s étosem roku 1989, když má polovina politické scény v podstatě zakázáno ho oslavit, protože nemá ten správný kádrový profil? Pomůže nám svátek, který nesjednucuje, ale rok od roku více rozděluje?

Jak poznáme, že nastaly lepší časy? Až na Národní třídě nikdo nebude na nikoho pískat a všichni pochopí, že je nám třeba sounáležitosti.

Daniel Sterzik (Vidlák), v předvečer 17. listopadu 2025

Pokračování ze str. 1.

klad v básni Stroj času - Pokus o průřez (věnováno Kamilu Maříkovi a Jiřímu Žáčkovi se vzpomínkou na srpen 1982 na Ždání) Sýs píše:

Rimbaud - kdyby přežil - tedy jenom sušený anebo instant
Nikdy nezapomeňeš hymnus na Apollinaira zazpívaný sborem starých panen
svatogermainského opatství
A-A-Apolinér
Pak s Jiřím Žáčkem šněrujete Saint-Germain vsadím se, že střevíc bulváru nebyl nikdy tolik utažen

Nebo tamtéž:
V průchodu v Trojanově ulici držíš Newtona za neúrody jablek
první lehounký plod svého ducha
Okoušíš poprvé lesněnky - erbovní bonbóny
Jiřího Žáčka nejlepšího přítele

IVAN POHORSKÝ O SVÉ PAŘÍŽI

Po přibězích pátral půl století, skončil vloni při úmrtích herečky Miou Miou a herce Alaina Delo-na

Ivan Pohorský se stal prvotřídním českým znalcem hlavního města Francie. Dokládají to jeho čtyři(!) objemné encyklopedie nazvané **PAŘÍŽ - město plné příběhů**, které sepsal a z poloviny už také vlastním nákladem vydal. Dva díly již vyšly, třetí opustí tiskárnu po Novém roce, čtvrtý přibližně o rok později.

Připomeňme, že v Česku v roce 2002 vyšla velmi cenná kniha Václava Fialy Umělecká Paříž. Píše se o ní: „Fialova Paříž je neobvyklým turistickým průvodcem. Čtvrt po čtvrti, ulici po ulici sleduje autor nejrůznější kulturní, a zejména literární reminiscence, s tou kterou konkrétní lokalitou svázané. Paříž, považovaná do současnosti za kulturní mekku Evropy, nejenže hostila výkvět kultury francouzské, ale posléze též vynikající představitele umění národů dalších.“

Ve Francii je známá obsáhlá publikace o městských pasážích od Waltera Benjamina. Přesto lze bez nadsázky povědět – poprvé u nás vychází kompletní, abecedně seřazený průvodce všech míst, ulic a domů metropole nad Seinou, pokud se v nich cokoli zajímavého přihodilo.

- Jak jste se k této práci dostal?
Zajímavé příhody z Paříže jsem hledal a sbíral celý život. Od okamžiku, kdy jsem poprvé Francii a její hlavní město navštívil.

- To bylo kdy?
V roce 1969, to je tedy už déle než půl století. Od času, kdy jsem se francouzštinu začal učit, dokonce uplynulo šedesát let. Z vlaku jsem v Paříži poprvé vystoupil 13. července 1969, v předvečer svátku federace, který má počátek od slavnosti na Martově poli 14. července 1790 v den prvního výročí dobytí Bastily. Bylo krásné, slunečné ráno, Paříž vyšňořená, na svátek jak se patří připravena. Na prohlídku města jsem měl celý den, ale večer jsem musel na celý měsíc odjet do mezinárodního tábora mládeže.

K dispozici jsem neměl skoro nic, půl stránky poznámek, školní mapu a téměř žádné peníze, jak bylo tehdy obvyklé. O to víc jsem se snažil něco zajímavého objevit. Centrem jsem obezřetně procházel tak, abych nezabloudil a do večera trefil na jiné odjezdové nádraží. Od prvního dne jsem si Paříž zamiloval. Jednou a navždy. Pamatuju si, že lístek na vlak na trati Praha - Paříž - Monte Carlo a zpět stál 871 Kčs a platil celý měsíc. Libovolně nastoupit a vystoupit jsem mohl průběžně kdekoliv.

- Co jste si odnesl z tábora?
Potkal jsem tam osudové kamarády - jednoho Francouze a jednoho Němce. S francouzským přítelem z Nantes a německým kamarádem nám obě přátelství vydržela do dneška. Pořád mně posílají články, noviny, knihy o Paříži.

- Od poslední dekády minulého století jste už zřejmě cestoval bez zábran a omezení.

Z každé návštěvy jsem si přivázel množství stránek postřehů a také stovky fotografií. Dával jsem je čist pouze kamarádům. O nějaké knize jsem vůbec neuvažoval. Ale – přišel rok 2006.

V Sýsově odkazu najdeme i celou báseň dedikovanou Jiřímu Žáčkovi; má název SAINT-GERMAIN 202:

Apollinaire před smrtí kouřil
Vzal jsem si z jeho stolu
tři vyhořelé sirky
I já - než umřu - prožiju nějakou rozkoš
A pak
ani nevím jak
ocitlo se mi v kapse Apollinairovo pero
Krásně skřípe po papíře
jako když stará poezie odchází
a skřípe zuby
jako když přichází nová poezie
a ještě jí vržou klouby

Ale ty jsi poslepu vytáhl ze zásuvky srdcové eso
Nebudeš vědět co s láskou
A dobře ti tak!

Německý přítel slavil šedesátiny a pozval mě. Na oslavu přijel i přítelův přítel z Paříže. Všeuměl, profesor francouzštiny, jmenoval se Yvon. Padli jsme si do oka, pozval mne na týden do Paříže, začal mne zvát každoročně – a rodil se zázrak.

- Jaký zázrak?
Yvonův byt byl neskutečně muzeum. Pravidelně navštěvoval brocante (trhy), ve velkém bytě (polovina poschodí) nebylo pro knihy o Paříži k hnutí. Všechno mně dal k dispozici. Objel se mnou celou Paříž. Půjčoval mi knihy o Paříži, bral na brocanty. Po snídani jsem vzal fotoaparát, kameru, na záda batoh s poznámkami a do ruky notes, do něhož jsem si téměř každý krok zapsal. Navštívil jsem skoro všechna muzea. Poznámky z ulic, které jsem krok za krokem prošel, přibývaly, podklady houstly. Rád jsem procházel hřbitovy. Francouze na proslulá pohřebiště přivázejí výletní autobusy, procházejí je s průvodcem. S vlastní denní výbavou jsem vypadal asi zajímavě, protože i Pařížané si mne občas pletli s rodilým Pařížanem a ptali se mne na cestu. Byli ke mně milí, pouštěli mne dovnitř domů, odpovídali na moje dotazy. Stovky stránek se množily. Když Yvon viděl výsledky mých každodenních toulek, začal mě pobízet: „Měl bys napsat knihu, ty chceš projít snad všechny ulice...“ Tak to tedy zkusím. Další francouzský přítel (ten z roku 1969) říkal: „O tom nevíme ani my, napiš knihu.“ Německý kamarád obdivoval moje fotografie, a „napiš knihu“ začali říkat stále častěji známí v Čechách.

- Tak jste to zkusil?
Knih o Paříži vyšlo hodně. Nechtěl jsem se opakovat. Popíšu všechny ulice, domy, všechna zajímavá místa, popíšu, kde se co stalo. Na světlo boží vytáhnu zajímavé příběhy a osoby. Začal jsem s přibližně dvěma sty stránek. Po deseti letech shromažďování a doplňování, systematického procházení ulic jsem pro čtyři díly nakonec vybíral z přibližně 1500 stránek vlastních poznámek a sedmi tisíc fotografií. Nejlepší snímky se natrefí při procházkách ulicemi. Náhodné momentky. Najednou se před očima objeví záběr, na který sedí zvolání „to je ono, tohle se už nebude nikdy opakovat“. Když neudělám okamžitě cvak, je konec. Například v prvním díle, hned na začátku, je fotografie nějaké miss, kterou si před Notre-Dame „upravuje“ nějaký fotograf – a v tom okamžiku jsem spouští cvakl já.

- Čerpal jste také z tisku?
Nejen z novin, také z literatury, a především z francouzské wiki-pedie. Tam jsem za 10 let práce objevil (většinou náhodou) určitý způsob, jak něco zajímavého o někom dohledat. Moje kniha je aktualizovaná. Průběžně jsem zařazoval všechny „poslední“ zajímavosti. Pro tisk je vše uzavřeno rokem 2024, kdy v létě zemřela herečka Miou Miou a na podzim herec Alain Delon...

- Kdo vám s rukopisem pomohl?
Všechny fotografie v knize (barevné i černobílé) jsou z mého fotoaparátu. Ty černobílé udělal grafik Kevin z mých barevných. Od Kevina jsou obálky (přední i zadní) a několik jiných záběrů. S doktorkou Zdislavou Tesařovou jsme prošli její připomínky a kromě překlepů souhlasila s mým textem (líbila se jí „moje čeština“). Občas byla překvapená, když jsem jí prozradil, jak a kde jsem údaj našel, jakou cestou ho objevil. Dala si s textem obrovskou práci a velice jí za pomoc děkuju! Několik dodatečných šotků v knize má na svědomí počítačový program. Tyto nepodstatné chyby jsme našli až po vytištění. Čtenářům se za ně omlouvám.

- Ve vaší pařížské encyklopedii je svého druhu nepřehlédnutelný strohý autorský humor.
K humoru mám blízko, přibližně dvacet let jsem psal aforismy, pro které jsem si vymyslel název jednohubky, psal jsem povídky, básně... Vlastně jsem si tím před rokem 1989 vydělával na cesty do Paříže. Několik jednohubek uvedu: Při přehlídkách dámského odívání jde přítomným mužům hlavně o divání. - Přestože nechával všude

V březnu hvězdně obsazený koncert

V Kongresovém centru Praha bude 10. března 2026 mimořádný živý narozeninový koncert básní Zpověď' zhudebněných skladatelem Karlem Maříkem. Obsazení pěvci je doslova hvězdné: Dan Hůlka, Jarek Nohavica, Eva Urbanová, Helena Vondráčková, Franta Černý z Čechomoru, Marta Jandová, Lenka Dusilová, Ilona Csáková, Bohouš Josef, Olga Lounová, Kristýna Peterková, Ivana Klimentová, Viktorie Surmová, Renata Drössler, Slávek Janoušek. Orchrstr bude řídit Walter Attanasi, rodák z italského Terstu, který je považován za jednoho z nejpozoruhodnějších dirigentů své generace. Diváky a posluchače večerem provede Martina Kociánová. Vstupenky jsou již k dostání na ticketportal.

K jubileu jsme publikovali
Milan Blahynka - Jiří Žáček trojediný (LUK 45/2025), Evy v básních Jiřího Žáčka (LUK 45/2025), Marek Řezanka - Přejí vám dotek... Jiřímu Žáčkovi (LUK 47/2025).

Na titulní fotografii
zleva stojí Veronika Baštová z nakladatelství Šulc & Švarc, výtvarník Josef Velčovský, Jiří Žáček a šansoniérka Renata Drössler. V Plzni se konal koncert, zazněly na něm písně z Žáčkových básní v podání dětského sboru pod taktovkou sbormistrině Bedříšky Koželuhové.

Připravil: **Ivo HAVLÍK**

nepořádek, v hlavě měl vždy čistě vymeteno. - Dovedl se ke každé práci tak dobře postavit, že si ani nevšimli, že u ní jenom stojí.

- Vašeho zajímavého průvodce hlavním městem Francie, kterého jste vydal pod názvem Paříž – město plné příběhů, jsem náhodou objevil v Krajské knihovně Vysočiny v Havlíčkově Brodě, ale v žádném knihkupectvích nenašel. Proč?

Kniha v běžné distribuci skutečně není. Proč se na pulty knihkupectví zatím nedostala, je dlouhý a stěží pochopitelný příběh. Je však ve všech knihovnách s tzv. nabídkovou povinností. Dostat knihu ke čtenáři je dnes někdy těžší, než ji napsat. Objednat si ji lze na mém webu www.ivanpohorsky.cz.

Za rozhovor poděkovali Ladislá CHATEAU a Ivo HAVLÍK
Foto: Ivo HAVLÍK

Batignolles bd des, č. 23:
Bydlela tady Joséphine Baker (1906-1975). Tanečnice, zpěvačka, herečka. Královna charlestonu. V době 2. světové války pracovala aktivně jako špiónka. Odjela - byla vyslána do Lisabonu, kde pomohla odhalit několik německých agentů. Kromě angličtiny a francouzštiny mluvila plynně italsky, německy, portugalsky a španělsky. Při pobytu v Casablance se ji nepřátelští agenti pokusili otrávit. Téměř úspěšně. V nemocnici strávila rok a půl. Po válce ji Charles de Gaulle vyznamenal Řádem čestné legie. Vdaná byla pětkrát. Dne 10. 4. 1975 byla v hlubokém kómatu po mozkové mrtvici převezena do nemocnice Pitié-Salpetrière, kde 12. 4. zemřela. Katolický pohřeb se konal v kostele Madeleine. Pohřbena je v Monaku, kde na konci života žila. Kvůli nákladnému životu a péči o dvanáct adoptovaných dětí devíti národností měla dluhy. Přítelkyně - monacká princezna - jí nabídla ubytování do konce života.
V roce 1932 vystupovala v pražské Lucerně. Miloš Havel (strýc bývalého prezidenta Havla) dal kvůli ní zřídit zvláštní vchod do své pracovny, aby mohla nepozorovaně vejít a odejít.
Faubourg-Sanít-Honoré rue du, č. 55
Na základě falešné zprávy, že je Napoleon po bitvě u Jílového zraněn, připadla Caroline (Napoleonova sestra) na myšlenku, jak by se dalo zařídit, aby v případě, že Napoleon o nějaké bitvě o život skutečně přijde, byl tím, kdo ho vystřídá, její manžel. K úspěchu potřebovala získat ke spolupráci pařížského vojenského guvernéra Junota. Pozvala ho do Elysejského paláce, vzrušila ho svým hlubokým výstřihem (říkalo se, že její ňadra v něm spočinula jako v hluboké míse), zlákala ho do postele, kde ho na úplný závěr návštěvy přivítala i v intimní skříši. Poměr nabyl brzo podoby téměř manželské.
Napoleon se o všem samozřejmě brzy dověděl. Po návratu do Paříže si sestru zavolal a začal jí její chování vyčítat slovy, která by i majitelce nevěstince připadala poněkud silná. Caroline byla mazaná. Nasadila sladký výraz a naprosto upřímně mu sdělila, proč se Junot v její posteli objevil a objevuje. Taková ambicióznost si získala Napoleonův obdiv. Začal mít o schopnostech své sestry vysoké mínění. Junota si zavolal, zakázal mu bít se s Muratem v souboji a poslal ho z Paříže velet do bezvýznamného Portugalska. To mělo dalekosáhlé důsledky. Říká se, že Caroline byla první příčinou následné pohromy Francie a Napoleonova pádu.
Sotva výborný mileneц a špatný generál zmizel za horizontem, začala se Caroline ohlízet po jiném návštěvníkovi své skříše. Jediný schopný a snadno dostupný byl rakouský velvyslanec Metternich! Říkalo se, že tento modrooký diplomat byl obdařen nadáním umět se zalíbit. Sváděl v posteli, kterou měl od Francie k dispozici, všechny dvorní dámy, které měly pevná ňadra a šibalský zadeček. Pokaždé, když Caroline do postele pokládal, měl tak trochu dojem, že se Francii mstí za porážku u Slavkova. Zlomyslný osud udělal z pokoje, v němž Caroline skotačila s Junotem, jedno z nejvyšších míst cizoložství ve Francii. Byl to stejný pokoj, kde se předtím oddávala milostným hrám Mme de Pompadour.

Faubourg-Sanít-Honoré rue du, č. 109
V galerii Barbazange vystavoval 1925 malíř Otakar Kubín (1883-1969). Do Francie odešel 1913. Roku 1925 přijal francouzské státní občanství. Roku 1952 se vrátil na Moravu do rodných Boskovic a zůstal tady dvanáct let. Potom se vrátil do Francie.

Courcelles rue de č. 105
Spisovatel Henry Barbusse (1873-1935) zde bydlel v posledních letech života. Roku 1923 vstoupil do komunistické strany. Společně s Romainem Rollandem organizoval mezinárodní protiválečné kongresy. Nejznámější dílo Oheň začal psát v nemocnici poté, co byl v době 1. světové války postížen na frontě úplavicí. Zemřel v Moskvě. Pohřben je na hřbitově Père Lachaise.

Pěkně se u nás, v naší české kotlině, od nepaměti zahnízdilo to zvolání „Ať žije!“. Stačil pro mne tentokrát jeden letmý pohled na internet v den 17. listopadu letošního roku na Národní třídu v Praze. Nesledovala jsem všechny politické aktéry, kteří dorazili s pietou ve tváři a s kyticí v ruce k pamětní desce. Zhlédla jsem jen prezidenta Petra Pavla, s jeho mužnou ochrankou, jak se s ní prodírá davem Pražanů a klade rovněž kyticí na pamětní místo. Když odtud odcházel, dal se dav do volání „Ať žije Pavel, ať žije Pavel!“

A nyní, ať mi režimní, prorežimní i protirežimní, či bůh ví či ještě, prominou. Totiž, že se nemohu ubránit vzpomínkám na doby dávné, minulé, středně vzdálené, nebo současné. Prostě zvolání „Ať žije!“ mám spojeno neodmyslitelně s naším krásným hlavním městem republiky, s Prahou, a pochopitelně tudíž s jejími obyvateli – s Pražany. V roce 1945 to byla, jak jinak, nežli radost a euforie z konce druhé světové války – a oslava osvoboditelů – „Ať žije Rudá armáda!“.

Stejně tak dav Pražanů mával a jásal po zvolení prezidenta republiky Klementa Gottvalda, co jiného, nežli „Ať žije sou-druh Gottwald!“. A rovněž v té době také „Ať žije Vítězný únor!“. Prvomájové oslavy se neobešly bez radostného jásání

„Ať žije první máj!“, Ať žije KSČ!“, Ať žije Velká říjnová socialistická revoluce!“, Ať žije Lenin!“.

Také prezident Gustáv Husák okusil v Praze toto skandování. „Ať žije Sovětský Svaz!“ – to zaznívalo po léta na mnoha prvomájových oslavách okolo tribuny s vládními představiteli a neslo se Letenskou plání davem a průvodem. Kdo že to tam tak vehementně skandoval a mával mávátky a prapory – no jistě Pražané.

Když se na politické scéně objevil první takzvaného pražského jara – co volaly davy Pražanů? Přece – „Ať žije Dubček!“.

Když se odehrávala na pražské scéně „Sametová revoluce“, objevilo se nové jméno, díky jehož nositeli se obrátil v naší zemi běh dějin naruby. Pražané, a nejen oni, freneticky a někdy až fanaticky volali to známé „Ať žije!“ – v tomto případě Havel.

Od té doby si i my, obyčejní smrtelníci, občas zvoláme „Ať žije!“. Ale už se uchylujeme k událostem našeho života, většinou v kruhu rodinném nebo s přáteli. To se nám pozdává skutečně lepší, srdečnější, a upřímné. Takovému množství všech možných politiků většinou Praha vzdávala a vzdává ten hold. Když se běh dějin otočil, stačilo jen vyměnit jméno a volat dál

nadšeně „Ať žije!“. V poskrovných obyčejných zbylých hospůdkách (vyjma těch lokálů, barů a vináren pro lepšolidi), si štamgasti ještě dovedou připít tím tradičním mokem, zrzavou vodou, prostě pivem a se zvoláním tak – „Na zdraví a ať žije!“ vypijí tento tekutý chléb prostého lidu až do dna.

Jen jsem zvědavá, kdy zase Praha chytne nový vítr a směr a komu bude vzdávat hold voláním „Ať žije!“

Zatím se tohoto „holdu“ dočkal po létech současný prezident Petr Pavel v Praze při návštěvě místa, o kterém mnozí z nové generace ani netuší proč vzniklo a kdy. Možná poskrovnu občas a omylem i mimo Prahu, se kochá tím nesmrtelným pokřikem od svých obdivovatelů.

V poznámce musím uvést, že zde nemám v úmyslu nějakým nevhodným způsobem se dotknout všech Pražanů. Ne všichni Pražané táhli i táhnou za ten pomyslný provaz, tu oslav, tu zběsilé nenávisti. Ale, marná sláva – po celá léta, ba staletí to byli právě obyvatelé naší metropole, odkud se zmíněná zvolání ozývala a v podstatě ovlivňovala i mínění venkova.

Tak nic ve zlém, Praho, a „Ať žijem!“

Z Vysočiny srdečně zdraví autorka

DEPREŠIVNÍ KINGOVKA O BĚŽCI aneb Z ŘEPY ANANAS NEUDĚLÁŠ

IVO FENCL

The Runnig Man, Běžící muž, je původně dystopická sci-fi novela Stephena Kinga, vydaná prvně v květnu 1982. Odehrává se letos: roku 2025. Roku 1987 ji proslavila adaptace s Arnoldem Schwarzeneggerem v titulní roli policajta, který odmítl střilet z helikoptéry do hladových demonstrantů a byl podle obviněn právě z jejich masakru. Ale v původní knížce to tak nebyl o a 13. listopadu 2025 vstoupila do kin druhá verze, kde místo Rakušana vládne jiným druhem šarmu disponující herec Glen Powell.

Máte, to je možné, zprvu pocit, že se Powell kulturistovi s bicepsy nevyrovná, ale pak se svlékne a filmaři došlápli na scény, ve kterých taky vidíte muskulaturu. Starého dobrého Arnieho Glen v některých scénách (tak třeba na fasádě u symbolu VĚVĚ) asociuje aspoň na dálku.

Co nevychází? Měl to, jak je řečeno, být nejnavztekanější z účastníků hry *Běžící muž*, jakého kdy měla k dispozici, a to aktérovi nevěřím. Dozajista se Powell snaží, ale z řepy ananas neuděláš a vztek jednoduše není představiteli „ubíhajícího“ Bena Richardse vlastní.

King psal tenhle krátký román - podle vlastního přiznání - asi čtyři týdny, a to ještě před rokem 1974, kdy prorazil bestsellerem *Carrie*. Většinu textu *Running Mana* vytvořil za zimní prázdniny, které trvaly jen devět dní. Ještě učil na střední škole a rukopis dodal redaktoru Thompsonovi z nakladatelského domu *Doubleday*; ten ho odmítl. Nevíme proč, ale pro zajímavost ocituji CELOU poslední kapitolu, která se jmenuje *000*, jak ji roku 1992 transponovaly do slovenštiny dvě dámy, a to Marta Frühaufová a Alena Šťastná. Kniha vyšla slovensky dřív než česky a bratislavský výtisk jsem našel doma dřív.

„Trochu naklonený Lockheed narazil presne do budovy Hier a do troch štvrtín ju zmietol. Nádrže boli viac než do štvrtiny plné, rýchlosť vyše 500 míľ za hodinu. Explózia bola obrovská, ožiarila noc jako Božia pomsta a rozsievala oheň do vzdialanosti dvadsiatich blokov.“

Je umné, že stejná kniha začíná těmito větami: „V bílém světle, které sem padalo oknem, mžou-rala na teploměr. Za ní se v drobném dešti tyčily výškové budovy Družstevního města: jako stře-lecké věže věznic.“

Věru to není *happy*! Podobně negativně končí i nikdy nezfilmovaný debut pozdějšího autora *MLčení jehňátek* Thomase Harrise *Černá neděle*. Obrovským výbuchem přeplněného stadionu. Teroristům to vyjde. Odmítnutý King tenkrát rukopis dodal i milovníkovi science fiction Donaldu Wollheimovi v *Ace Books* a Wollheim ho u sebe „sulcoval“ nějaké tři týdny, než ho vrátil se strohou poznámkou: „Nemáme zájem o sci-fi věnované negativní utopii.“

Hrdina této kingovky Ben

je obdobně neúspěšný, jako tenkrát ještě neznámý King, a jeho manželka dokonce musí šlapat. Ne zelí, chodník. Muž i žena existují ve vysoce pochmurném režimu, kdy vše řídí byznys, show-byznys a vojenská totalita. Stát se možná začíná už kolíbat v základech, ale to jsou spíš teorie skrytých jedinců, kdy je přání otcem myšlenky. Zlo dominuje se samozřejmostí nacismu - a není to stát-anonym, ale pravá Amerika. Amerika roku 2025, i když o tom King psal okolo roku 1972.

Nijak se s tím nemazal a jednalo se mu o prachy. Ale je to muž permanentně inteligentní, i když by nechtěl, a tak vystíhl komplexní, promyšlený noirový thriller. Slovo *noir* tu ale nepředstavuje Chandlerova Marlowa, jen *ryzí* temnotu. Upadne-li ve stejné říši někdo ve frontě vyslevení, ani mu nesmíte podat ruku. Navíc... Je to jako Orwell. Úředníci mají záznamy o veškerých vašich malé-rech ve veškerých vašich zaměstnáních a dohromady sečteno a podtrženo... přišlo peklo sem nahoru na zem.

Ben Richards tedy žije

v „Co-Op City“, není s to dál léčit šestiletou nemocnou dceru, a tak se sebere a za manželčiny-mi zády se přihlásí do slavné televizní soutěže *Running Man*, kterou zná z obrazovky každý. Sice ví, že jsou účastníci vraždění, ale vítěz může shrábnout „pěkněj paklík“: nebo je to organizátory přinejmenším slibováno, televizně hlásáno.

Tvůrci „běhu“ otevřeně přiznávají, že připomíná gladiátorské římské hry; ale co? Předkládají hry lidu stejně, jako je předkládal starý Řím s Koloseem: jako správnou věc. V přírodě vítězí silnější a hrůzou Kingovy vize je chudoba; ale ve hře, kde nemusíte povinně uhánět, vás nepronásleduje Bída, jak ji překrásně nakreslil Josef Lada, nýbrž cvyčičení Lovci, což trochu připomíná dávný příběh spisovatele Richarda Connella *The Most Dangerous Game*, který zveřejnil časopis *Collieres* roku 1924 a jenž poprvé zfilmovali roku 1932, jen rok a půl před zavedením Haysova kodexu.

Rus Zaroff

tu, připomínám, loví na svém ostrově pro zábavu lidí, tak trochu podoben pozdějšímu *Predátorovi*. Ale vraťme se mezi Lovce Stephena Kinga, z nichž nejméně ten úhlavní nesmí ani mít rodinu; to pro případ, že byste ho drželi jako rukojmí. A pořadatelé „hladových her“? Zaplatí i vámloveným, zvládnete-li některého zabijáka eliminovat, to je regulérní přístup, jenže karta leží častěji obráceně. Lovci skolí vás, a to před všudypřítomnou kamerou, pro vzrušení národa.

Běžící muž

magnetizuje miliony Američanů, jde o nejsledovanější reality show roku 2025 a Ben prahne vyhrát kvůli dceři, ale posléze prahne zničit věž televizní společnosti, jejíž odporlost si uvědomí.

Kingova kniha „šlape“. Má 101 krátkou kapitolu a jsou číslovány pozpátku od sta k jedničce. Obdobně běží čas běžcům a máte vždy tři typy: od světa odtržený slaboch, který bude odstřelen už vzápětí (první nadšení obecenstva), muž, co si chce aspoň užít s ženskými, a ví, že pojde, a do třetice „hovado“ lpící na životě: diváci skrz to obdrží podívanou na čtrnáct dní, ne většinou víc. Jejich první signální se raduje.

A co je dalšími cíli hry? Zbavuje společnost nepotřebných, udržuje sledovanost, to je obojí jasné, ale snad i nachází „nové talenty“. K čemu? Mohou jít dělat Lovce. Pomyslné Zaroffy, i když ne s lukem a šípem.

První filmová adaptace Kingova příběhu (1987) se odehrává roku 2017 a trvá 101 minutu, což bylo ještě únosné. V upadajícím Los Angeles žije policajt (Arnold Schwarzenegger), je diskredito-

ván, ocitá se v soutěži a měl ho původně hrát představitel *Supermana* Christopher Reeve a režirovat chtěl George Cosmatos, tvůrce druhého *Ramba*, ale to šlo do kytek a odpadl i režisér číslo dvě.

Tenkrát už našťěstí měli k dispozici scénář Stevena Souzy, tvůrce *Komanda*, a třeba je si uvědomit, že hra *Běžící muž* netlačí účastníky do přehledného korýtka, kudy by utíkali jako nebohé krysy, aniž by měli šanci kdekoli zatočit do odtokové roury. Ne. Richards může kamkoli a jeho boj smí trvat několik měsíců: ve filmu se Schwarzenegger pohybuje po Bostonu i New Yorku. Nakonec prvý z dosavadních dvou spektaklů režíroval Paul Michael Glaser, ale ani on na to nestačil, bohužel, a když sledujete bitky, jsou si nepříjemně podobné. Místo deštěm smáčeného města z knihy - ve stylu Dickova *Blade Runnera* - se Arnold dostane do sítě laciných tunelů. No, aspoň že jakž takž funguje podlézavý a chlipný moderátor Damon Killian v podání herce Dicka Dawsona; jenže s kvalitní předlohou má film společné minimum.

Letošní verze

se Kinga snaží takřka kopírovat. Chce být cool a ještě kontroverznější než on, takže předvádí Ameriku budoucnosti jako totalitní říší, odkud lépe zmizet do Kanady. Vedle Lovců mají třicet dní právo sejmutout vás či nahlásit vaši vlastní spoluobčané, jimž je za to placeno a kterým vás televize za pomoci AI vykresluje, jak se jí zrovna zlíbí. Většinou jako zrůdu a masového vraha.

Fungují kamery na dronech a hrdina v kápi asociuje v novém filmu *Uprchlíka*, okolo něhož původně stál v šedesátých letech nekonečný televizní seriál. I tohle však vypadá spíš jako materiál seriálu, který tu sestříhali do filmu. Což vadí. A vím: za nějakých dvacet let bude tato depresivní kingovka o běžci adaptována do třetice a konečně snad únosně; až vychytají nejlepší prvky dosavadních dvou pokusů, to se přihodí. Bude to realizováno. Ale aktuální dílo režiséra Edgara Wrighta je vážně na diskusi.

Sice trefně předvádí, že AI dnes upraví jakékoli vaše prohlášení k národu, ale to víme; a jinak jde skutečně o nedobrý sestřih neexistujícího seriálu.

Film brnká na sociální notu

a jedna z klíčových scén se odehraje za jízdy vozem, když se hrdina spíš náhodou zmocní makléřky, pěkně ženské. I ona prolhaným vizím televize zcela věří a Ben jí říká: „Má nemocná dcera by dostala lék i za cenu tohotole šátku, co máte u krku.“

Skutečně kontroverzně však působí teprve finální scéna (přítomná už v románu), kdy „běžec“ v uneseném letadle vyvraždí šest - bíle oděných - pilotů.

Co si z filmu vzít?

Napadá mě pár nesourodých postřehů. Média nás (samozřejmě) manipulují, to už je „holt“ podstata médií. Jsou už nastavena tak, že k tomu svádějí, říká kdesí Noam Chomsky. Starý dobrý Arnie je v novém filmu (wow) vytištěn na dolarech! A chvilku je ve snímku sám Che Guevara. Bingo!

A vztekloun Ben? Uklidní se i podle rady Thea Roosevelta „nepouštěj oči z hvězd a nohy ze země“ a původně prahl bojovat ryze za svou rodinku, ale tím věc nekončí. On se „hodí“ a dělají ho tváří chystané revoluce... Ale jen je proklatá televize: i vlastnímu národu vás pokaždé umně překlopí do role psychopata.

Běžící muž. The Running Man. USA 2025. Režie Edgar Wright. Scénář Edgar Wright a Michael Bacall. Hudba Steven Price. Hrají Glen Powell (Ben), Josh Brolin (produkční), Colman Domingo (černošský moderátor), Emilia Jonesová (makléřka) a další.

Akademický malíř JOSEF SASKA (na snímku Ivo Havlíka) poskytl Unii českých spisovatelů reprodukce několika svých obrazů a výtvarník FRANTIŠEK SARNA je použil pro diplomy za Ceny UČS roku 2025. Ceny budou předány 10. prosince ve Slovenském domě v Praze, Soukenická 3.